

Insektätande växter.

(Efter en fransk tidskrift).

Af den engelske naturforskaren Ellis fick Linné 1768 sig tillsänd en egendomlig växt, hvilken Ellis kallade *Dionaea* — ett af tillnamnen på Venus, dotter af Dione och Jupiter. Ellis hade erhållit växten af en sin korrespondent i Amerika, hvilken i sin ordning fått den af Josef Bartram, kunglig botanist i Filadelfia. Linné beskriver för oss efter de underrättelser, som blifvit honom lemnade, de besynnerliga företeelserna hos denna *Dionaea*, hvilken han framställer som ett under, *miraculum naturae*; likväl vågar han icke antaga som sant allt hvad Ellis skrivit till honom i detta afseende. *Dionaea* skulle — för att tro denne senare — vara en köttätande planta, som fångar de insekter, som komma i hennes

närhet, dödar dem och hemtar sin näring derur ungefär på samma sätt som spindeln lever af flugor. Dionaeas blad, som utbreda sig i en rosett, afslutas hvar och ett med ett slags fälla, bildad af två flikar, som hastigt sluta sig tillsammans, så snart en insekt är nog olycklig att vidröra dem. Dessa flikar äro kantade med en rad af tämligen starka hår, som korsar hvarandra, när fällan är slutet, och som hindra den fångte att slipa ut igen. Dessutom iakttagas man på hvar och en af de två flikarne tre taggar, i hvilka Ellis ser de dolkar, som äro bestämda att genomborra offret, då det söker frigöra sig ur sitt fångsel. Efter att sålunda hafva dödat det, anställer den förskräckliga Dionaeen, säger Ellis, kalas derpå.

Linné, som endast till hälften trodde denna berättelse, antager att saken tillgår på ett mindre tragiskt sätt. Han håller före, att när insekten, trött af försöken att frigöra sig, blir stilla och ej mera retar bladet, öppnas för honom fångelsens portar och han får undkomma. Men tvärt emot hvad som oftast eger rum, var det denna gång den lättrogne Ellis, som hade rätt, och den försigtige Linné, som hade orätt. I fråga varande planta förtär i själva verket de små djur hon fångar, hvilka omslutas af hennes med tänder kantade bladflikar liksom af ett par käkar.

Dionaea, af artnamnet "muscipapa", vanligen kallad "flugfälla", påträffas endast i Nord-Carolina. Det är här botanikerne studerat henne och konstaterat, att så snart en främmande kropp vidrör de känsliga taggarne eller håren på bladets flikar, så sluter sig detta tillsammans, liksom satt i rörelse af en fjeder och släpper icke sitt byte. De fångade insekterna dö en långsam död, ej genomborrade, som Ellis trodde, utan qväfda och upplösta, ty bladets hår afsöndra en skarp saft, som upplöser och förändrar insektsens väfnader och underlättar dess upptagande af växten.

Det är sålunda en verklig animalisk föda, som Dionaea lägger till de vanliga näringsämnen, som luften och jorden förskaffa henne. Hon skyr dessutom icke tillbaka för jämförelsevis ganska starka insekter; skalbaggar äro icke för stort villebråd för hennes matlust. Stundom händer det emellertid att hennes krafter icke motsvara hennes djerfhet, och kraftiga skalbaggar, skyddade af ett fast harnesk, lyckas lösgöra sig genom att gnaga sönder det blad, som omgifver dem; likaledes kunna mycket små myggor komma undan genom mellanrummen mellan håren; men i de flesta fall tillgodogör sig Dionaeen det byte hon fångat.

Det är i ett på senare tiden offentliggjordt arbete af den berömda naturforskaren Charles Darwin man finner en i de noggrannaste detaljer gående redogörelse för de märkvärdiga fakta, som visa att ett visst antal växter hemta sin näring på detta sätt. Bland i egentlig mening köttätande växter måste man i främsta rummet ställa åtskilliga Droseraarter, såsom den nämnda Dionaea samt Drosera; vidare släktena Pinguicula, Nepenthes och Sarracenia. De mest förekommande äro de olika arterna af Drosera (Daggört), af hvilka tre tillhöra svenska floran. Den har sitt namn af de små droppar, som man ser lysa på spetsen af de hår, hvarmed dessa växters blad äro kantade.

Darwin har speciellt studerat den rundbladiga daggörten (Drosera rotundifolia), som man påträffar i torfmossar och på fuktiga ängar. Dess blad äro betäckta af hår, som sluta i små knoppar, omgifna af en klabbig vätska och se ut som daggerpor. Darwin kallar dessa klabbhår tentakler eller trefrare. Ett enda blad bär på en yta af ungefär 8 å 9 millimeter 120 till 260 sådana hår. Då de äro i hvilka hafva de till uppgift att uppfånga de insekter, som låta locka sig af de små dropparnes glans. Insekterna fastklibbas vid dessa och öfverväldigas, och ju mera motstånd offret gör, dess mera drager det till sig de lönmördare, som förena sig för att qväfva det. När det så är riktigt fast, dränkes det nästan i en upplösande saft och absorberas derefter småningom af bladet, som sammandrager och hopviker sig, för att så att säga riktigt kunna uppsluka sitt byte. Då bladet fullbordat smältningprocessen, uppeklar det sig åter och trefrare upplyftas långsamt, färdiga att vid gifvet tillfälle åter börja sitt förändriska arbete. Under loppet af ett år kan hvarje planta på detta sätt förtära ett temligen stort antal insekter. På ett enda blad har Darwin funnit kvarlevor af ända till 30 förtorkade insektkroppar, hvilka närande delar blifvit absorberade under en rad af måltider.

Daggörten angriper endast mindre byte, isynnerhet större och mindre flugor; det är mera tillfälligtvis man på dess blad finner större insekter, små fjärilar, sländor etc.; Dionaeen deremot griper sig an med spindlar, knäppare, viflar och andra skalbaggar. Aldrovanda, en temligen sällsynt vattenväxt, fångar i sina blåsor små insektlarver och mycket små kräftdjur, som sannolikt utgöra en beståndsdel af hennes näring. Till bestyrkande af de resultat, till hvilka Darwin kommit med afseende på fångstapparaterna och smältningprocessen hos dessa växter, bör tilläggas, att han äfven gjort försök med att lägga bitar af rätt kött eller äggwhita på deras blad och dervid iakttagit samma fenomen, hvaremot han vid att lägga delar af oorganiska föremål på dem ej förmärkt någon retning eller rörelse.

Hos familjen Utriculariae träffar man också insektätande växter; till denna grupp hör särskildt Fetörten (Pinguicula), hvars blommar liksom violens och hvars mjuka och köttiga blad alltid äro fuktiga af en klabbig vätska.

Den denna växt förekommer temligen allmänt hos oss på sumpig skogsmark. På dess blad finner man ständigt lemningar af insekter; men man har länge trott att det här vid lag endast var en ren tillfällighet; man misstänkte icke att växten kunde draga nytta af kropparne af de flugor, som fastnat på dess slemmiga blad. Emellertid har det visat sig tillräckligt att sätta små insekter på kanten af bladet för att få se detta långsamt vika sig och omsluta bytet, under det den motsatta sidan blir orörlig; derpå börjar ett slags matsmältning, som fortgår någon tid, hvarpå bladet åter upprullar och utbreder sig som förut. — Utricularierna af samma familj äro vattenväxter, försedda med blåsor af en egendomlig konstruktion, hvari fångas små djur, som dö och upplösas i det vatten, hvarmed blåsorna äro fyllda; likväl synes växten här endast tillgodogöra sig produkterna af de i vattnet upplösta insekternas kroppar, således af dem erhålla ett slags gödning.

De med köttiga lock försedda bladkannorna hos Nepenthes och strutarne hos Sarracenia äro likaledes fångapparater, hvari fångas allehanda insekter; man finner alltid ett stort antal dränkta i den vätska, som fyller dessa förvaringsrum. Likväl har betydelsen af dessa organ för växtens näring ännu icke blifvit fullt förklarad: man vet ännu icke, om de smälta sitt rof eller om de blott assimileras med sig den gödning, som härrör från upplösningen af de små djur, som blifvit dränkta i kannorna och strutarne. Darwin har undersökt många andra växter, hvilka bygnad erbjuda analogier med dem, om hvilka här är fråga, men de resultat, hvartill han kommit, lemna ännu rum för tvifvel. Andra forskare, som anställt undersökningar i samma riktning, öfverensstämma icke alltid med Darwin i tolkningen af det, som rör de i egentlig mening s. k. köttätande växterna; men själva faktum, köttätandet hos t. ex. Drosera och Dionaea, torde vara fullt konstateradt, så att man numera med goda skäl, lika som man i zoologien talar om växtätande djur, kan i botaniken tala om "köttätande växter".

H—n.

Landsorten.

Kalmar. Vid kyrkoherdeval i Norra Möckleby på Öland erhöill komministern C. G. Herlin i Halltorp de flesta rösterna.

Karlskrona. Under segling omkommo i Söndags å fjärden härutanför två personer genom oskicklig manövrering af båten, och tvenne dagar derförinnan hade en 7-årig flicka ramlat i sjön vid fattighusets båthamn.

Jönköping. Försök till själfmord gjordes den 5 ds på morgonen af kyrkoherden i Bringetofta M. Sjöqvist, på så sätt, att han med en rakknif illa skar sig i halsen, sedan han inläst sig i ett af rummen. Så snart hans sorgliga tilltag märktes af husfolket, blef genast läkare efterskickad, men vidare lif kunde i kyrkoherden S. då ej märkas än några ryckningar. Rakkniven, hvarmed han skurit sig, låg på golvet i en blodöl. Sin familj lär hr S. förut hafva skickat ut på en resa till grannsocknen. Orsaken till själfmordsförsöket är ej känd, men kyrkoherde S. skall en tid förut hafva klagat öfver sömnlöshet.

Kyrkoherden S. är född år 1822 samt tillrädde Bringetofta pastorat den 1 sisl. Maj och skulle installeras i embetet den 1 nästa Augusti. Gift sedan 19 år tillbaka, men har endast ett barn.

Från Linköping skrives: I Söndags anträffades jernvägsförmannen Holmberg i en till staden hörande loge. H., som såg mycket ledsen och medtagen ut, fick föra ett kort samtal med sin hustru, som samma natt som H. rymde födde barn. H. fördes sedan till poliskontoret, der hans kassa öfverräknades, och befans bristen vara ringa. H. affördes sedan till länsåsktet.

Man torde erinra sig att mannen i fråga här-omdagen tog till schappen efter att ha uppburet en penningssumma, afsedd till aflönning för ett arbetslag, hvars förman han var.

Norrköping. Från nämnda stad skrives: Rörande Augusta Fredrique Bertha Zierau hölls i Lördags inför rådhusrätten å cellfängelset förnyad ransaking inför en talrik åhöraremenngd. På kändesidan befunno sig allmänna åklagaren stadsfiskalen v. häradshöfdingen A. Liden och E. Kindborgs ombud rådhusrättskanslisten v. häradshöfdingen U. J. Ahlström. Å svarandesidan stodo konsul G. Wiechel och v. häradshöfdingen F. Tornérhjelm, den senare såsom svarandens advokat. Ransakingen leddes denna gång af justitieborgmästaren C. J. Stolpe. Zierau var ej personligen närvarande, emedan hon, enligt fängelseläkaren doktor P. W. Bergstens intyg, lider af "ytterlig nervsvaghet", som hindrar hennes inställelse och som oftast håller henne vid bädden. Detta är sannolikt en följd af den lätta diet hon för, på grund af bristande aptit, som åter i sin ordning troligen är en följd af hennes oro och kval. Hon förtär någon gång litet vin. Från doktor C. J. E. Haglund hade ett intyg inkommit, hvari E. Kindborg förklarades fortfarande vara sängliggande till följd af det honom öfvergångna våldet, hvarjente i detsamma meddelas, att först efter flera veckors förlopp kan bestämmas, huruvida synen kommer att af den honom tillfogade skadan lida framtida men. Åklagaren anhöll om ytterligare uppsök på en vecka, derför att Augusta Zierau ej var närvarande och för att inhämta vidare yttranden af läkaren. Häremot protesterade v. häradshöfdingen Tornérhjelm, sägande att allmänna åklagaren hade anställt åtalet i strid mot målsägarens genom dess ombud tillkännagifna önskan samt yrkade, att brottet måtte anses icke böra under allmänt åtal, att det af åklagaren framställda ansvarspåståendet för denskull icke skulle upptagas till pröfning och att svaranden genast ur häktet måtte lösgifvas. Rätten öfverlade härrefter, medan parter och åhörare afträdde och afkunnade derefter det beslut, att som ej utredt blifvit i hvad mån skadans beskaffenhet kommer att medföra svårare följder, så uppsköts målet ytterligare till nästkommande Lördag kl. 10 f. m., då fullständigt läkarebetyg om Kindborgs helseotstånd skall företas, och på samma grund kunde ej heller hr Tornérhjelmns ofvannämnda begäran om Zieraus frigifvande bifallas.

Från Utlandet.

Berlinkonferensens beslut i fråga om den nya grekisk-turkiska gränsen har enligt de senaste underrättelserna från Konstantinopel